

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij Informacijske znanosti - knjižničarstvo

Martina Vladislavljević

**Specifičnosti djelovanja osnovnoškolskih knjižnica u
Vukovarsko – srijemskoj županiji: analiza stanja i
komparacija s Istarskom županijom**

Završni rad

Zadar, 2016.

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij Informacijske znanosti - knjižničarstvo

Specifičnosti djelovanja osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko –
srijemskoj županiji: analiza stanja i komparacija s Istarskom
županijom

Završni rad

Student/ica:

Martina Vladisavljević

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Martina Dragija Ivanović

Komentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Ivanka Stričević

Zadar, 2016.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Martina Vladislavljević**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Specifičnosti djelovanja osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko – srijemskoj županiji: analiza stanja i komparacija s Istarskom županijom** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 28. rujan 2016.

Sadržaj

Uvod	1
1. Školske knjižnice: zadaća i uloga	2
1.1 Školske knjižnice u Hrvatskoj	5
1.2 Vrednovanje rada školske knjižnice	8
2. Osnovnoškolske knjižnice u Vukovarsko-srijemskoj županiji: analiza poslovanja	10
2.1 Stanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji	10
2.2 Analiza stanja osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji	12
2.3 Usporedba stanja osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske i Istarske županije	20
Zaključak	28
Literatura	30

Sažetak

Ovaj rad za cilj je imao prikazati stanje osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Školske knjižnice ključan su dio obrazovnog sustava i svake školske ustanove te ponekad predstavljaju prvi susret učenika s knjižnicama i kulturom čitanja. Rad knjižnica procjenjuje se pomoću niza objektivnih pokazatelja koji pokazuju opremljenost knjižnice, stručnost djelatnika i rad knjižnice. Metoda korištena u ovom istraživanju je analiza dokumentacije i komparativna usporedba rezultata provedenih istraživanja. U istraživanju iz 1999. godine utvrđeno je kako je stanje, a posebice materijalno stanje, osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji iznimno loše čemu su vjerojatno uzrok bila ratna razaranja na tom području. Situacija se do 2010. godine znatno popravila. Fondovi su obogaćeni, knjižnice su proširene i bolje opremljene te je došlo do znatnog povećanja stručnosti osoblja. U periodu od 2010. do 2015. godine nije bilo većih promjena, odnosno oporavak je naglo usporio. Analiza je pokazala relativnu stagnaciju brojnih pokazatelja, ali pozitivno je da je osoblje 2015. godine iznimno stručno. Shodno tome, ovaj rad pokazuje da je stanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji i dalje ispod potrebne razine, jer Istarska županija s podjednakom površinom i brojem stanovnika i učenika ipak ima razvijenije osnovnoškolske knjižnice prema veličini fonda i veličini samih knjižnica, te prema opremljenosti, što uključuje i računalnu opremu. Ovaj rad pokazao je neravnomjernu regionalnu razvijenost na primjeru osnovnoškolskih knjižnica, te upućuje na potrebu ulaganja u obrazovni sustav u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Ključne riječi: Istarska županija, osnovnoškolske knjižnice, školske knjižnice, Vukovarsko-srijemska županija

Uvod

U radu će biti opisana zadaća i uloga školske knjižnice, koja je sastavni dio škole i odgojno-obrazovnog procesa. S obzirom na to da učenici osnovne škole nisu izgrađeni čitatelji, ključna je uloga školske knjižnice u razvoju kulture čitanja kod mladih.¹ Za ostvarivanje zadaća školske knjižnice nužno je ispunjavanje nekih preduvjeta, kao što je primjerice posjedovanje dobro organizirane i vođene zbirke, adekvatan prostor u kojemu je moguće organizirati rad te knjižničar koji je profesionalac i zna dobro obavljati svoje zadaće i dužnosti.² U kojoj mjeri određena knjižnica ispunjava ove preduvjete najčešće se može iščitati iz kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja uspješnosti rada školskih knjižnica.³ Cilj ovog rada je usporedbom kvantitativnih pokazatelja uspješnosti rada školskih knjižnica opisati kakvo je stanje osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Odabrana je Vukovarsko-srijemska županija jer ekonomsko i gospodarsko stanje u Županiji zaostaje za ostalim dijelovima države, što može utjecati na razvoj i djelovanje osnovnoškolskih knjižnica.⁴ Kako bi se ostvarilo cilj postavljena su dva istraživačka pitanja koja nastoje ispitati kako se razvijalo stanje osnovnoškolskih knjižnica u ovoj Županiji, te kakvo je stanje u odnosu na relativno komparabilnu, a ekonomski superiorniju županiju. Kroz analizu dostupnih podataka iz tri različite vremenske točke (1999., 2010. i 2015.) prikazat će se razvoj osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Kako bi se pokušalo provjeriti ima li ekonomsko zaostajanje za ostalim županijama negativne posljedice na školske knjižnice, usporedit će se stanje u Vukovarsko-srijemskoj i Istarskoj županiji, koja je u boljoj gospodarskoj poziciji od Vukovarsko-srijemske županije.⁵ Odabrana je upravo Istarska županija zbog podjednake veličine i podjednakog broja osnovnih škola.^{6 7}

¹ Mudri, Marija. Radost čitanja. // Komunikacija i interakcija u radu s malom grupom u školskoj knjižnici. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica, 1994. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske, Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1995., str. 143-153.

² Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Altagama, 2004., str. 51.

³ Kovačević, Dinka; Lovrinčević, Jasmina. Mjerila kvalitete rada u hrvatskom školskom knjižničarstvu. Osijek: Odjel za kulturologiju u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2014., str. 166-167.

⁴ Regionalna mreža lokalnih obrazovnih ustanova: metode analize obrazovnih potreba za gospodarski razvoj: Vukovarsko-srijemska županija / Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, 2011. , str. 3.

⁵ Mađarac, Sandra Mrvica. Komparacija ekonomsko-socijalne strukture stanovništva u Vukovarsko-srijemskoj i Istarskoj županiji. // Ekonomski vjesnik : Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues 22, 1(2009), str. 199-209.

⁶ Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Vukovarsko-srijemska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Vukovarsko-srijemska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)

1. Školske knjižnice: zadaća i uloga

Kako bi se razumjela zadaća i uloga školskih knjižnica potrebno je prvo sagledati prava učenika. Prema Deklaraciji o informacijskim pravima učenika (koju je sastavilo Udruženje nastavnika-knjižničara Kanade), svi učenici imaju priliku: svladati vještine potrebne za pristup informacijama u tiskanim, ne-tiskanim i elektroničkim izvorima; razumjeti i svladati proces i vještine istraživanja i izlaganja; razvijati sposobnosti evaluiranja, ekstrahiranja, sintetiziranja i korištenja informacija iz mnoštva izvora i s različitih medija; koristiti podatke i informacije za proširenje svojih temeljnih znanja; istraživati kreativno korištenje informacija; poboljšati svoje znanje kroz razvijanje ljubavi prema čitanju; istraživati vrijednosti i uvjerenja drugih kultura čitanjem svjetske književnosti; kritično razmišljati, donositi odluke utemeljene na osobnim potrebama i vrednotama kao i na stvarnim činjenicama; aktivno sudjelovati u odlukama o vlastitom učenju; razvijati razumijevanje kulturnog naslijeđa i povijesti kao i kulture u povijesti drugih društava. Također, svi učenici imaju pravo na pristup širokom rasponu tiskanih, ne-tiskanih i elektroničkih izvora za učenje na primjerenj razini, istraživanje materijala koji obuhvaćaju široki aspekt mišljenja i gledišta te slobodan odabir materijala za čitanje, gledanje i slušanje, učenje i zabavu.⁸ Saetre navodi kako školska knjižnica pruža obavijesti i spoznaje, pomoć pri učenju, te osigurava pristup knjižnoj i neknjižnoj građi s ciljem razvoja kritičkog mišljenja i uključivanja korisnika u suvremeno društvo temeljeno na znanju i informacijama.⁹ Može se zaključiti kako upravo putem ovih usluga školska knjižnica direktno omogućava ostvarivanje navedenih prava učenika. Uz to, pristup knjižničnim zbirkama i uslugama u školskim knjižnicama kao i kod svih vrsta knjižnica temelji se na Općoj deklaraciji UN-a o pravima čovjeka.¹⁰ To znači da svi članovi školske zajednice, bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik te profesionalni i društveni položaj, imaju pravo na korištenje usluga školske knjižnice, a posebne usluge i građa osiguravaju se za one koji nisu u mogućnosti koristiti uobičajene knjižnične usluge i građu.¹¹ Autorice Kovačević, Lasić-Lazić i Lovrinčević smatraju da je zato što omogućava svim učenicima da ostvare svoja prava i da steknu znanja koja su osnova za budući razvoj,

⁷ Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Istarska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Istarska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)

⁸ Association for Teacher-Librarianship in Canada. Students' bill of information rights (1995) URL: http://www.ebsi.umontreal.ca/formanet/charte_droits_etudiants.html (01.09.2016.)

⁹ Saetre, Tove Pemmer; Willars, Glenys. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 31.

¹⁰ United Nations Human Rights. Office of the high commissioner. Universal Declaration of Human Rights. Croatian. URL: http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/src2.pdf (01.09.2016.)

¹¹ Saetre, Tove Pemmer; Willars, Glenys. Navedeno djelo, str. 31.

školska knjižnica integralni i neodvojivi dio škole, te bitan čimbenik u odgojno-obrazovnom procesu.¹²

Za razumijevanje djelovanja školskih knjižnica također je nužno poznavanje stanja obrazovnog sustava, kao i društva u cjelini. Tijekom druge polovice prošlog stoljeća dolazi do značajnih promjena u društvu i obrazovanju na svjetskoj razini. Promjene su se događale u formalnom školskom obrazovanju i to u njegovim namjerama i svrhama, sadržaju, nastavnim strategijama, razini financiranja, načinu ocjenjivanja učenika i slično.¹³ Promjene se javljaju i u ulozi školskih knjižnica i knjižničara, naročito pojavom novih tehnologija i novih oblika pismenosti poput medijske, računalne i informacijske pismenosti.¹⁴ Sve veći jaz se javlja između onih koji se znaju služiti novom informacijskom tehnologijom i onima koji ne znaju jer nisu imali priliku naučiti. Stoga obrazovne ustanove imaju zadatak naučiti učenike kako se nositi s porastom informacija te kako te informacije kritički vrednovati. Uz to, obrazovne ustanove trebale bi osposobiti sve učenike kako koristiti nove informacijske tehnologije¹⁵, pa bi se moglo na temelju ova dva zadatka zaključiti kako je zadaća obrazovnih ustanova informacijsko opismenjavanje učenika. Upravo školska knjižnica kao jedna od sastavnica obrazovnog sustava i obrazovnih ustanova ima ključnu ulogu u informacijskom opismenjavanju učenika. Kao što je već rečeno, ona osigurava pristup građi i pruža obavijesti i pomoć s ciljem razvoja kritičkog mišljenja. Saetre smatra da je upravo na taj način školska knjižnica zaslužna za stjecanje vještina za cjeloživotno učenje i pomaže učenicima da postanu odgovorni, informacijski pismeni građani.¹⁶ Dakle, školska knjižnica ima zadaću prikupljati, obrađivati i stavljati u funkciju sve izvore znanja uz pomoć suvremene tehnologije, biti središtem svih školskih odgojno-obrazovnih aktivnosti, javnih kulturnih zbivanja i raznih stvaralačkih mogućnosti. Kovačević, Lasić-Lazić i Lovrinčević smatraju da školska knjižnica mora biti mjesto partnerskog odnosa učenika, nastavnika i knjižničara, nastavnika i učenika, te biti adekvatnim prostorom u koji će učenik dolaziti organizirano ili u kojem će provoditi svoje slobodno vrijeme. Uz to, mora pratiti promjene u društvu u cjelini, pa tako mora biti otvorena za promjene koje su napose vidljive u razvoju tehnologije i promjenama u uvjetima života.¹⁷

¹² Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Navedeno djelo, str. 17.

¹³ Isto., str. 49-51.

¹⁴ Kapitzke, Cushla. Information literacy: The changing library. / Journal of Adolescent & Adult Literacy 44(5), (2001), str. 59-64.

¹⁵ Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Navedeno djelo, str. 49-51

¹⁶ Saetre, Tove Pemmer; Willars, Glenys. Navedeno djelo, str. 31.

¹⁷ Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Navedeno djelo, str. 17-18.

Djelatnost školske knjižnice ostvaruje se na tri načina, kao neposredna odgojno-obrazovna djelatnost, stručna knjižnična djelatnost i kulturna i javna djelatnost. U neposrednu odgojno-obrazovnu djelatnost spada rad s učenicima, suradnja s učiteljima, nastavnicima i stručnim suradnicima te planiranje odgojno-obrazovnog rada.¹⁸ Dakle, većina prethodno opisanih zadaća i usluga školske knjižnice može se svrstati u ovu djelatnost školskih knjižnica. Odgojno-obrazovna djelatnost iznimno je važan aspekt djelovanja školskih knjižnica, jer upravo ostvarivajući svoju djelatnost na ovaj način školske knjižnice doprinose razvoju učenika i čitateljske kulture kod učenika.

Autorice Kovačević i Lovrinčević u ranijim radovima navode uvjete koje školska knjižnica mora zadovoljavati da bi bila suvremena te da ispunjava svoju odgojno-obrazovnu djelatnost: mora biti pristupačna svim učenicima, nastavnicima, stručnim suradnicima i ostalim djelatnicima škole, osposobljavati učenike za samostalni rad, buditi interes, poticati čitanje i praćenje literature. Također, školska knjižnica mora obrazovati korisnike za služenje knjižnično-bibliografskim pomagalicama, stvarati vještine korištenja izvorima informacija i znanja, upoznavati korisnike s mogućnostima knjižnice i bazama podataka. Brojne od ovih uvjeta može se smatrati i misijom škole, dok bi vizija i neposredni ciljevi trebali biti usmjereni daljnjem razvijanju ovih uvjeta i boljem povezivanju školske knjižnice s obrazovnim ustanovama.¹⁹

Školska knjižnica može integrirati sve ono što je u interesu učenika kako bi se razvila čitateljska kultura: lektira, strip, popularno – znanstveno štivo, medijska kultura. Dakle, važno je da školski knjižničari razvijaju čitateljsku kulturu uzimajući u obzir interese učenika, ali isto tako je važno da potiču interes za čitanje književnih djela različitih žanrova i tematike. Kermek-Sredanović smatra da kultura čitanja podrazumijeva svakodnevno čitanje, bilježenje pročitano, čitanje raznovrsnog teksta, estetsku komunikaciju s literarnim tekstom, te uključuje knjižničarsku kulturu, u koju ne spada samo posudba knjige, već i način da učenici provode vrijeme u knjižnici kako bi se naučili snalaziti u njoj.²⁰ Također, u radu s korisnicima, osim komunikacije s informacijama i znanjem, razvijaju se i komunikacijske sposobnosti koje su važnije za život, a to su, kako ih naziva Križ, sposobnosti sociološke

¹⁸ Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)

¹⁹ Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Navedeno djelo, str. 49-51.

²⁰ Kermek – Sredanović, Mira. Čitateljski interesi i osobitosti recepcije mladog čitatelja. // Razvijanje čitateljskih interesa i navika putem školske knjižnice : zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1993. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa, Zavod za školstvo Republike Hrvatske – Referada Rijeka, Prva Sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 1994., str. 17-24.

komunikacije.²¹ Na tragu prethodnih spoznaja, autorice Tihomirović, Bilić i Vasić smatraju da je zadaća školskog knjižničara da kod učenika razvija sposobnost orijentacije i selekcije u brzom protoku informacija, te da pomaže u razvoju njegovog kritičkog mišljenja, što je nužan preduvjet za samostalno i cjeloživotno učenje. U školskoj knjižnici moguće je održavati i nastavu, a neke od prednosti održavanja nastave u školskoj knjižnici su: promjena mjesta učenja, multimedijски pristup predmetu (za više izvora znanja), dinamičnija i zanimljivija nastava, veća ilustrativnost sadržaja i primjena različitih metoda rada (rad u grupi, u paru, individualni rad). Iste autorice ističu da učenje u školskoj knjižnici potiče istraživački rad učenika i njihovu kreativnost. Kada učenici koriste razne izvore znanja, potiče se njihovo kreativno mišljenje, sposobnost zaključivanja, razvoj komunikacijskih i socijalnih vještina.²²

Dakako, školske knjižnice ne bi mogle vršiti odgojno-obrazovnu djelatnost bez ostvarivanja ostale dvije djelatnosti, odnosno stručne te kulturne i javne. U stručnu djelatnost spada organizacija rada i fonda, zaštita građe, izrada statističkih pokazatelja o upotrebi fonda i slično, dok kulturna i javna djelatnost obuhvaća organizaciju kulturnih sadržaja i suradnju s ostalim kulturnim ustanovama za djecu i mladež.²³ Bez adekvatnog fonda, kao i bez organizacije kulturnih sadržaja, školske knjižnice bile bi sadržajno neadekvatne za potrebe učenika te bi se na taj način znatno otežala odgojno-obrazovna djelatnost školskih knjižnica. Prethodni navodi pokazuju kako je školska knjižnica iznimno važan dio obrazovnih ustanova te važno središte za razvoj različitih vještina koje bi potencijalno mogle kasnije utjecati na radnu osposobljenost i kvalificiranost stanovništva.

1.1 Školske knjižnice u Hrvatskoj

Autorice Zovko i Čelić-Tica zaključuju:

²¹Križ, Jadranka. Strukturiranje programskih odrednica neposrednog rada s učenicima u školskoj knjižnici. str. // Komunikacija i interakcija u radu s malom grupom u školskoj knjižnici. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica, 1994. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske – Referada Rijeka, Prva Sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 1995., str. 31-37.

²²Tihomirović, Evica; Bilić, Zdenka; Vasić, Snježana. Rasterećenje učenika osnovne škole planskim djelovanjem školske knjižnice. // Mjesto školske knjižnice u programima djelovanja ministarstva prosvjete i športa. Modeli učenja i poučavanja u školskoj knjižnici. Informatizacija knjižničnog poslovanja. XV. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske. Novi Vinodolski: Zavod za školstvo Republike Hrvatske, Novi Vinodolski 2003. Rijeka: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2004., str. 192-202.

²³ Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)

*"Razvoj hrvatskoga obrazovanja, znanosti i kulture te povezivanje s Europom i svijetom nezamislivo je bez korištenja knjižnica, posebno školskih knjižnica."*²⁴

Kako bi se unaprijedio sustav odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj, školskim knjižnicama nužno je posvetiti pažnju šire zajednice i u skladu s koncepcijama o suvremenoj školi, školska knjižnica mora postati dio u kojem će se organizirati znatan dio nastavnog programa²⁵, kako bi se učenicima omogućilo da započnu proces izgradnje vlastitog znanja, a u tom procesu školski knjižničar imao bi ulogu vodstva učenika kroz proces produkcije znanja.²⁶ Upravo zbog neophodnosti školskih knjižnica u razvoju sustava odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj, vizija školskih knjižnica, kao što je već rečeno, trebala bi biti usmjerena boljem povezivanju školskih knjižnica s obrazovnim ustanovama. To povezivanje za cilj bi imalo postići povećavanje udjela vremena koje učenici provode u školskoj knjižnici kako bi stekli vještine za koje je ustanovljeno da se razvijaju u školskoj knjižnici, a koje su opisane u uvodnom dijelu.

Poslovanje školskih knjižnica u Hrvatskoj pretežno je određeno Standardom za školske knjižnice i Pravilnikom o radu školske knjižnice. Pravilnik o radu školske knjižnice dokument je kojim se uređuje radno vrijeme knjižnice, korištenje knjižnične građe, posudba knjižnične građe, te postupci u slučaju oštećenja ili gubitka knjižnične građe te položaj knjižničkog odbora u osnovnoj školi. Odredbe Pravilnika odnose se na učenike, učitelje, stručne suradnike te ostale djelatnike škole. Ravnatelj i knjižničar vode računa o ispravnoj primjeni Pravilnika.²⁷ Standard za školske knjižnice u Republici Hrvatskoj donesen je zbog utvrđivanja objektivnih i promjenjivih kriterija i mjerila za promicanje kvalitete knjižničarske djelatnosti i uvjeta za djelovanje školskih knjižnica u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj. U njemu se progovara o svrsi i zadaćama školske knjižnice, njezinoj djelatnosti, knjižničnoj građi, opremi, knjižničnim djelatnicima i slično. Standard je optimalan okvir stručnih, tehničkih i ostalih uvjeta koji mora postići školska knjižnica u primjerenom razdoblju, u skladu s mogućnostima i resursima koji se izdvajaju za knjižnice.²⁸ Trenutno važeći Standard uspostavljen je 2000. godine, stoga se može smatrati pomalo zastarjelim te je 2012. godine

²⁴ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Pokazatelji uspješnosti rada u školskim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 1(2012), Str. 103.

²⁵ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.

²⁶ Afrić, V. Upravljanje sadržajem učenja i znanja. // Odabrana poglavlja iz organizacije znanja / urednica Jadranka Lasić-Lazić. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 2004. Str. 63-64.

²⁷ Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Navedeno djelo, str. 33-34.

²⁸ Isto, str. 29-30.

napravljen prijedlog za uspostavljanje novog Standarda za školske knjižnice u Hrvatskoj.²⁹ Ako se usporede postojeći i predloženi Standard može se uočiti progresivnost novog Standarda. Predloženi Standard više naglašava uključenost knjižnice u nastavni proces i učenje, kao i informacijsko opismenjavanje i poticanje jednakosti učenika uvažavajući međukulturalne i sve ostale različitosti. Standardi se također znatno razlikuju prema strukturi građe koju propisuju pa je prema prijedlogu novog Standarda u građu uključena i građa za čitanje iz užitka čime bi se Standard približio IFLA-inim i UNESCO-vim smjernicama za školske knjižnice.³⁰

Za istraživanja o stanju školskih knjižnica u Hrvatskoj podatke o školskim knjižnicama prikupljaju županijske knjižnice koje obavljaju matičnu djelatnost za narodne i školske knjižnice.³¹ Podatke za Vukovarsko-srijemsku županiju koji će biti korišteni u nastavku rada prikuplja Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, koja obavlja poslove matične djelatnosti za navedenu Županiju³², dok podatke za Istarsku županiju prikuplja Gradska knjižnica i čitaonica Pula.³³

Prvo opsežnije istraživanje stanja školskih knjižnica u Republici Hrvatskoj provele su autorice Čelić-Tica i Zovko 1999. godine. U tom istraživanju, utvrđeno je kako su školske knjižnice u Hrvatskoj na margini razvoja. Broj knjiga po učeniku iznosio je tada 7,8 svezaka po učeniku, dok Standard propisuje 10, te je samo 188 od 663 osnovnoškolskih knjižnica imalo fond u skladu sa Standardom. Knjižnice su također bile slabo opremljene neknjižnom građom. Situacija je bila loša i ako se pogleda obrazovanje djelatnika, jer više od polovine djelatnika nije imalo visoku stručnu spremu, a gotovo 10% djelatnika imalo je samo srednju stručnu spremu. Uz to, gotovo trećina knjižnica nije imala redovito radno vrijeme, a još 151 knjižnica radila je na samo pola radnog vremena. Računalna opremljenost bila je još jedna slaba točka hrvatskih osnovnoškolskih knjižnica, odnosno više od tri četvrtine osnovnoškolskih knjižnica nije posjedovalo računalo. Ovi rezultati pokazali su kroničan

²⁹ Nacionalna i Sveučilišna Knjižnica u Zagrebu. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Prijedlog novog Standarda za školske knjižnice. URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (04.09.2016.)

³⁰ Nacionalna i Sveučilišna Knjižnica u Zagrebu. Matična djelatnost. Školske knjižnice. UNESCO-ov manifest za školske knjižnice. <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Unesco-ov-manifest-%C5%A0K.pdf> (16.09.2016.)

³¹ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Pokazatelji uspješnosti rada u školskim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 1(2012), Str. 105.

³² Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/odjeli/maticna-sluzba/> (11.07.2016.)

³³ Gradska knjižnica i čitaonica Pula. Županijska matična služba. URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/o-knjiznici/zupanijska-maticna-sluzba/> (15.09.2016.)

nedostatak opreme i knjiga, uključujući i lektiru i knjige za rekreativno čitanje. Autorice Zovko i Čelić-Tičac shodno tome predlažu olakšavanje nabave školskim knjižnicama tako da se namjensko financiranje knjižnica uključi u planiranje financijskih sredstava na državnoj i županijskoj razini.³⁴

Najrecentnije istraživanje stanja školskih knjižnica u Hrvatskoj na razini cijele države izvršeno je školske godine 2010./2011., a provele su ga također autorice Čelić-Tica i Zovko. Na anketu je odgovorilo 885 osnovnoškolskih knjižnica, što predstavlja većinu osnovnoškolskih knjižnica u Hrvatskoj. Analiza je pokazala kako je stanje znatno bolje nego krajem prošlog stoljeća, pa je tako broj svezaka po učeniku porastao na 14, što je iznad Standarda, a sve knjižnice koje su odgovorile na anketu posjedovale su računalo. Ovo upućuje na bolju opremljenost osnovnoškolskih knjižnica danas. Uz bolju opremljenost, došlo je i do bolje educiranosti djelatnika, pa 745 djelatnika 2010./2011. ima visoku stručnu spremu, a samo 121 djelatnik višu stručnu spremu. Autorice Zovko i Čelić-Tica pri predavljanju rezultata zaključuju kako se samo kroz razvoj cjelokupnog gospodarstva može ostvariti maksimalan razvoj školskih knjižnica, iako su uspješne u praćenju nacionalnih strategija zemalja Europske unije. Autorice dalje zaključuju da je za daljnji razvoj hrvatskih osnovnoškolskih knjižnica i mogućnost ostvarivanja prava na pristup informacijama ključna suradnja s ostalim europskim zemljama i IFLA-om.³⁵ Pomak u dobrom smjeru svakako bi bio usvajanje prijedloga novog Standarda koji je usklađeniji s UNESCO-ovim manifestom za školske knjižnice.

1.2 Vrednovanje rada školske knjižnice

Da bi školska knjižnica ostvarivala svoju zadaću, potrebno je da zadovoljava određene preduvjete. O uspješnosti rada školskih knjižnica prosuđuje se pomoću kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja. Kvantitativni pokazatelji upućuju uglavnom na uvjete rada, a uključuju podatke poput veličine knjižničnog fonda, broja knjiga po učeniku ili broja računala u knjižnici. Za razliku od njih, kvalitativni pokazatelji tiču se obrazovnih aktivnosti i samog korištenja knjižnice, pa se među njima nalazi primjerice uključenost knjižnice u kurikulumsko planiranje, lakoća korištenja knjižnice i slično.³⁶ Iako bi se kombinacijom kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja dobila najpotpunija slika djelovanja školskih knjižnica, zbog lakoće

³⁴ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.

³⁵ Zovko, Mira; Čelić-Tica, Veronika. Navedeno djelo, str. 33-40.

³⁶ Kovačević, Dinka; Lovrinčević, Jasmina. Navedeno djelo, str. 166-167.

prikupljanja podataka u ovom radu analizirani su kvantitativni pokazatelji da bi se procijenili uvjeti rada osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

O vrednovanju postoje različita mišljenja unutar knjižnične zajednice. Dok se neki zalažu za vrednovanje svog rada i smatraju to korisnim, drugi smatraju da je nemoguće objektivno ocijeniti ostvarenost knjižničnih ciljeva zbog uključenosti velikog broja sudionika u samo funkcioniranje knjižnice.³⁷ Unatoč važnosti vrednovanja za rad knjižnica, školske knjižnice diljem Europe, pa tako i u Hrvatskoj ostaju pomalo zanemarene u proučavanju uspješnosti djelovanja, ponajviše zbog nedostatka financijske potrebe vrednovanja. Točnije, za razliku od narodnih i visokoškolskih knjižnica, koje putem kvalitete privlače financijere ili dobivaju na ugledu, školske knjižnice generalno se financiraju neovisno o iskazanoj kvaliteti rada, stoga nema izravne potrebe za vrednovanjem. Kako autorice Kovačević i Lovrinčević zaključuju, ovo je problematično jer su i školske knjižnice uz akademske izrazito važne za obrazovni proces. Osim financijske isplativosti, specifičnost misije, vizije i ciljeva školske knjižnice dodatno otežava vrednovanje.³⁸

Kao što je vidljivo iz prethodno spomenutih i nabrojanih uvjeta i zadaća školske knjižnice, adekvatni radni uvjeti i opremljenost knjižnice ključni su za uspješno poslovanje knjižnice i za omogućavanje poticajnog okruženja. Neki od ovih uvjeta jasno se mogu iščitati iz kvantitativnih pokazatelja, a uglavnom su određeni Standardom za školske knjižnice.

Prema Standardu, ukupan knjižnični fond ne smije biti manji od 2500 knjiga, a u osnovnoškolskim knjižnicama najmanji broj knjiga po učeniku je 10, dok je minimalan broj jedinica AV i elektroničke građe 0,5 po učeniku. Također, svake godine potrebno je nabavljati minimalno 0,5 knjiga i jedinica elektroničke i AV građe po učeniku, nastavniku i stručnom suradniku. Prema Standardu propisano minimalno radno vrijeme je 20 sati za škole do 13 razrednih odjela, a 40 za škole iznad te brojke.³⁹ Još jedan od bitnih čimbenika za djelovanje školske knjižnice je prostor. Lokacija i izgled školske knjižnice kreću se u smjeru pružanja što više "topline" i mogućnosti za komunikaciju. Slijedeći ove principe, školska knjižnica pomiče se fizički u središte škole i zauzima tako centralni položaj, najčešće u prizemlju, gdje je najizglednije da će komunikacija biti ostvarena. Upravo prostor može biti jedna od prevladavajućih komponenti u odluci o posjećivanju knjižnice, te je na taj način temelj za

³⁷ Isto, str. 133-140.

³⁸ Isto, str. 161.

³⁹ Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)

ostvarivanje ostalih funkcija knjižnice.⁴⁰ Sama veličina knjižnice određuje se u odnosu na broj učenika i sadržaje koje knjižnica nudi, što je vidljivo i iz velikog broja naputaka u Standardu, pomoću kojih se može izračunati optimalna veličina školske knjižnice ukoliko je poznat raspon i količina opreme i sadržaja knjižnice.⁴¹ Veličina školske knjižnice određena je i Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, u kojem je propisano kako školska knjižnica ne smije biti manja od 60 m², no ova odredba stupa na snagu tek 2023. godine.⁴²

Uspostavljanje Standarda i smjernica za poslovanje iznimno je važno za proces vrednovanja. Standard uspostavlja optimalan okvir za poslovanje školskih knjižnica i cijeli postupak vrednovanja obavlja se na temelju usporedbe sa Standardom. S obzirom na to da je trenutni Standard donešen 2000. godine za očekivati je kako je do danas većina knjižnica uspjela poslovanje uskladiti za smjernicama navedenim u Standardu. Što se situacije na razini cijele Hrvatske tiče, vidljivo je iz prethodno iznesenih podataka kako je stanje znatno bolje 2010. godine u odnosu na 1999. godinu, u čemu je nastojanje usklađivanja djelovanja knjižnice s propisanim smjernicama u Standardu zasigurno odigralo važnu ulogu. U ovom radu bit će proučene osnovnoškolske knjižnice Vukovarsko-srijemske županije te će se brojni navedeni kvantitativni pokazatelji usporediti sa Standardom.

2. Osnovnoškolske knjižnice u Vukovarsko-srijemskoj županiji: analiza poslovanja

2.1 Stanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji

Vukovarsko-srijemska županija nalazi se na istoku Republike Hrvatske, a prostire se na površini od 2.448 km² na kojoj živi oko 179.521 stanovnika. Županija obuhvaća 5 gradova - Vukovar, Vinkovci, Županja, Ilok i Otok, ima 26 općina i 84 naselja. Od gospodarskih potencijala mogu se izdvojiti prirodni resursi u koje spadaju poljoprivredne obradive površine, šume, nalazišta nafte i plina, pijeska i šljunka, ljudski potencijal, etno i eko-

⁴⁰ Lovrinčević, Jasmina. Prostor – činitelj komunikacije. // Komunikacija i interakcija u radu s malom grupom u školskoj knjižnici. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica, 1994. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske – Referada Rijeka, Prva Sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 1995., str.15-21.

⁴¹ Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)

⁴² Hrvatski sabor. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/339618.html> (02.09.2016.)

vrijednosti i slično. Velika prednost ovoga kraja je povoljan zemljopisni položaj Županije, koja predstavlja značajnu prometnu transverzalu u smjeru istok-zapad i sjever-jug, te razvijeni cestovni, željeznički i riječni promet.⁴³ Od ukupno 149.070 stanovnika u Županiji starijih od 15 godina, iz popisa stanovništva u 2011. godini evidentirano je da je 3,7 % stanovništva bez škole, što predstavlja pomak u odnosu na rezultate iz popisa stanovništva iz 2001. godine u kojemu je taj postotak iznosio 5,3 %. U posljednjih 10 godina povećao se postotak stanovnika sa završenom srednjom školom i visokim obrazovanjem, no, Županija i dalje zaostaje za prosjekom na razini države, pogotovo što se tiče visokog obrazovanja, jer je u Županiji prosjek visokoobrazovanih 9,5 %, a na razini države je 16,4 %. Također, u Županiji je 1,6 % nepismenih, dok je u Republici Hrvatskoj 0,8 % nepismenih.⁴⁴ U gospodarstvu Vukovarsko-srijemske županije, prihodi su koncentrirani u četiri velike grupe prihoda, a to su prerađivačka industrija, opskrba električnom energijom, plinom i parom, trgovina na veliko i malo te djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. U ove četiri djelatnosti ostvaren je blagi porast u ukupnim iznosima prihoda, koji je indikator određenih pozitivnih trendova koji se mogu uočiti i u porastu prosječnih plaća. Ipak, unatoč blagim pozitivnim pomacima nije vjerojatno da će ukoliko se nastavi trenutno stanje doći do znatnog gospodarskog oporavka ili promjena na tržištu rada. U analizama stanja gospodarstva kao uzrok navodi se pretežno stvaranje proizvoda niže dodane vrijednosti i nedovoljna kvaliteta usluga jer se ne ulaže dovoljno u nove tehnologije nužne za stvaranje konkurentnih proizvoda i usluga.⁴⁵ Unatoč svojim potencijalima, Vukovarsko-srijemska županija trenutno spada u najslabije razvijene županije u Hrvatskoj. Potencijalni razvoj Vukovarsko-srijemske županije ovisi o obrazovnim programima koji imaju za cilj razvoj relevantnih znanja i vještina novih naraštaja. Osim samog stjecanja znanja i vještina, potrebno je da obrazovni programi prate potrebe tržišta rada, jer će u protivnom doći do nemogućnosti stvaranja nove gospodarske vrijednosti te nemogućnosti zapošljavanja.⁴⁶ Upravo zato je važno jačati školske knjižnice, jer su one temelj za stjecanje znanja radne snage koja može pridonijeti razvitku gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije.

⁴³Informacija o stanju gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije. / Vukovarsko-srijemska županija: Upravni odjel za gospodarstvo. Vukovar, 2015., str. 2-3.

⁴⁴Isto. str. 5-6.

⁴⁵Isto. str. 17-18.

⁴⁶Regionalna mreža lokalnih obrazovnih ustanova: metode analize obrazovnih potreba za gospodarski razvoj: Vukovarsko-srijemska županija / Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, 2011. , str. 3.

2.2 Analiza stanja osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji

Ovaj rad za cilj ima detaljno prikazati stanje osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji koja je odabrana zbog gospodarskog zaostajanja za ostatkom Hrvatske. Kako bi se ostvario cilj postavljena su dva istraživačka pitanja. Prvo istraživačko pitanje je kako se stanje osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije mijenjalo kroz godine, te će u tu svrhu biti uspoređeni podaci o osnovnoškolskim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije iz tri različite vremenske točke. Drugo istraživačko pitanje nastoji utvrditi postoji li razlika u stanju osnovnoškolskih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj i Istarskoj županiji, a postavljeno je da bi se provjerilo ima li neravnomjeran regionalni razvoj hrvatskih županija utjecaja na razvijenost i opremljenost osnovnoškolskih knjižnica.⁴⁷

Metoda istraživanja korištena u ovom radu je analiza dokumentacije i komparativna usporedba rezultata provedenih istraživanja. U ovom radu analizirat će se veličina knjižnog fonda, nabava građe, stručna sprema i radno vrijeme osoblja, prostor i oprema, te računalna opremljenost.

U radu su uključeni podaci istraživanja autorica Čelić-Tica i Zovko iz 1999. godine⁴⁸ i podaci koje objavljuje matična služba Vukovarsko-srijemske županije iz 2010.⁴⁹ i 2015.⁵⁰ godine. U svrhu opisa stanja Vukovarsko-srijemske županije u odnosu na komparabilnu županiju korišteni su i podaci prikupljeni od strane matične službe Istarske županije iz 2015. godine koji su dobiveni izravno od matične službe Istarske županije.⁵¹ Razlog odabira upravo ovih godina jest što su istraživanja školskih knjižnica na razini države rađena 1999., 2005., 2009. i 2010. godine, tako da odabrane godine odgovaraju prvom i najrecentnijem istraživanju školskih knjižnica na razini cijele Hrvatske.

Analiza će biti funkcionalno podijeljena na tri cjeline: prostor i djelatnici, građa, te oprema.

⁴⁷ Mađarac, Sandra Mrvica. Navedeno djelo, str. 199-209.

⁴⁸ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.

⁴⁹ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2010. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2015/07/ssk2010uvu-sr.pdf> (05.08.2016)

⁵⁰ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)

⁵¹ Gradska knjižnica i čitaonica Pula. Županijska matična služba. / Upitnik za analizu stanja školskih knjižnica za 2015. godinu. Županija: Istarska. (Microsoft Excel tablica), 2016.

2.2.1 Prostor i djelatnici

Tablica 1. Prosječne vrijednosti veličine prostora, broja čitaoničkih mjesta i radnog vremena u osnovnoškolskim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije 1999., 2010. i 2015. godine.

Godina	1999. ⁵²	2010.	2015.
Prostor	37 m ²	49,54 m ²	50,99 m ²
Broj čitaoničkih mjesta	*	10,63	12,29
Radno vrijeme	*	29,89 h tjedno	30,58 h tjedno

Tablica 2. Prikaz strukture stručne spreme djelatnika osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije 1999., 2010. i 2015. godine.

Godina	1999.	2010.	2015.
Razina stručne spreme			
A – Diplomirani knjižničar	1	45	54
B - Knjižničar	0	0	0
C - Profesor	11	8	0
D - Ostalo	28	1	1

U istraživanju provedenom 1999. godine u Vukovarsko-srijemskoj županiji utvrđeno je kako su osnovnoškolske knjižnice bile zahvaćene siromaštvom i nedostatkom resursa koji su proizlazili iz ratnih događanja koja su se odvijala na tim prostorima prethodnih godina. Opremljenost je istaknuta kao jedan od najvećih problema osnovnoškolskih knjižnica 1999. godine, no taj segment će biti opisan u drugim dijelovima analize. Ipak, uzimajući u obzir prostor, koji je vrlo važan čimbenik u procesu opremanja knjižnica, vidljivo je kako su osnovnoškolske knjižnice 1999. godine bile u relativno lošem položaju, a naročito mnogo lošijem nego osnovnoškolske knjižnice u periodu od 2010. do 2015., zbog prosječne veličine knjižnica od samo 37 m². Nadalje, iako točan podatak o broju čitaoničkih mjesta nije

⁵² Za polja označena sa "*" podaci nisu dostupni

dostupan, poznato je kako je ukupna veličina čitaonica iznosila 202 m² ⁵³, što bi značilo, ukoliko se uzme brojka od 2 m² po čitaoničkom mjestu kako propisuje Standard⁵⁴, da je ukupan broj čitaoničkih mjesta 1999. godine iznosio otprilike 101 mjesto, a to je prosječno 1,94 mjesta po knjižnici. Problemi s osobljem najvidljiviji su ako se prouči stručna sprema osoblja 1999. godine, kad je samo 12 od 40 djelatnika imalo visoku stručnu spremu, a od toga je samo 1 djelatnik imao završen studij knjižničarstva, a nijedan djelatnik položen stručni ispit iz knjižničarstva. Uz nedovoljnu educiranost, autorice Čelić-Tica i Zovko ističu nestabilno radno vrijeme u većini knjižnica i česte promjene osoblja.⁵⁵

S vremenom se situacija ipak poboljšavala, pa su nakon nešto više od 10 godina vidljivi znatni pomaci u svim navedenim pokazateljima uspješnosti rada školskih knjižnica. Prosječna veličina knjižnica porasla je za 12 m², a i prosječan broj čitaoničkih mjesta se upeterostručio. Unatoč tome, čak 9 knjižnica manje je od 25 m² što može djelovati ograničavajuće na razvoj knjižnica zbog nedostatnog prostora za pohranu fonda i uvođenje nove opreme. Veliki pomaci napravljeni su i u stupnju edukacije osoblja, pa tako 2010. godine samo devetero djelatnika nisu diplomirani knjižničari.⁵⁶ Ovakva struktura stručne spreme osoblja odgovara stanju na razini cijele Hrvatske 2010. godine.⁵⁷ Osim što je osoblje obrazovanije, knjižnice rade dulje, pa tako samo 3 knjižnice radi manje od pola radnog vremena, no problematično je što se čak 8 od 22 knjižnice koje rade pola radnog vremena nalazi u školama s više od 13 razrednih odjela⁵⁸, što nije u skladu sa Standardom.⁵⁹

Podaci iz 2015. godine pokazuju blagi porast u promatranim aspektima. Što se prostora tiče, prosječan prostor povećao se za neznatnih 1,5 m², a slična je situacija i s čitaoničkim mjestima. Iako je prosječna veličina osnovnoškolskih knjižnica porasla, zabrinjavajuće je kako je u periodu od 5 godina broj knjižnica manjih od 60 m² smanjen za samo jednu

⁵³ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.

⁵⁴ Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)

⁵⁵ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.

⁵⁶ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2010. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2015/07/ssk2010uvu-sr.pdf> (05.08.2016)

⁵⁷ Zovko, Mira; Čelić-Tica, Veronika. Navedeno djelo, str. 33-40.

⁵⁸ Isto

⁵⁹ Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)

knjižnicu, te ih je trenutno 35.⁶⁰ Ovakva situacija je zabrinjavajuća jer prema odredbama Državnog pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja sve osnovnoškolske knjižnice od 2023. godine moraju biti veće od 60 m².⁶¹ Vukovarsko-srijemska županija prema trenutnom stupnju i tempu razvoja, daleko je od postizanja tog cilja. Stručnost knjižničnog osoblja nastavila je rasti u promatranom periodu, pa samo 1 djelatnik danas nije diplomirani knjižničar.⁶² Konačno, iako prosječno radno vrijeme nije znatno poraslo, smanjio se broj knjižnica s radnim vremenom manjim od 20 sati tjedno s tri knjižnice 2009. godine na jednu knjižnicu 2015. godine, iako i dalje 7 knjižnica u školama s više od 13 razrednih odjela posluje na pola radnog vremena, unatoč odredbama u Standardu.⁶³

⁶⁰ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)

⁶¹ Hrvatski sabor. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/339618.html> (02.09.2016.)

⁶² Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Vukovarsko-srijemska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Vukovarsko-srijemska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)

⁶³ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)

2.2.2 Građa

Tablica 3. Prosječne (po knjižnici) i ukupne vrijednosti veličine knjižnog i neknjižnog fonda te količine i ukupne cijene nabavljenih knjiga, časopisa i elektroničke i Audiovizualne građe.

Godina	1999. ⁶⁴		2010.		2015.	
	M	Uk	M	Uk	M	Uk
Količina knjiga	1748,46	90.920	4339,04	229969	4269,33	234813
Količina časopisa	*	*	357,76	19319	570,25	31364
Količina elektroničke i AV građe	*	*	150,22	8112	158,6	8723
Količina nabavljenih knjiga	*	*	104,59	5648	122,24	6723
Količina nabavljenih časopisa	*	*	53,89	2910	26,76	1472
Količina nabavljene elektroničke i AV građe	*	*	5,61	303	3,75	206
Vrijednost nabave	*	*	6272,65 kn	332450,3 kn	8343,79 kn	458908,5 kn

Legenda:

M – Aritmetička sredina

Uk – Ukupno

Najveći problemi koji su istaknuti u istraživanju iz 1999. godine su siromašni fondovi i oprema, dok je pozitivna strana bila opremljenost AV sredstvima i pomagalicama iz raznih donacija. Nažalost, iz razloga što se često nije vodila evidencija AV sredstava, nije poznata točna količina elektroničke i AV građe iz tog perioda. O spomenutim problemima s fondom i opremljenosti dovoljno govore prikupljeni podaci koji pokazuju da je ukupna veličina fonda iznosila 90.920 svezaka, što je u odnosu na tadašnji broj učenika samo 5,5 svezaka po

⁶⁴ Za polja označena sa "*" podaci nisu dostupni

učeniku, daleko ispod Standarda koji propisuje 10 svezaka po učeniku. Točnije, čak 50 knjižnica (od tadašnje 52 knjižnice) nije zadovoljavalo minimalne potrebe što se tiče propisanog broja knjiga po učeniku.⁶⁵

Do 2010., ukupan broj knjiga doživio je znatan porast, pa iznosi 229.969 knjiga, što je 13,36 knjiga po učeniku, odnosno zadovoljava Standard, a i blizu je državnog prosjeka od 14 knjiga po učeniku.⁶⁶ Ipak, treba napomenuti kako u novim podacima nije definirano obuhvaća li navedena veličina fonda samo učenički fond ili učenički i učiteljski, tako da je moguće da je fond i dalje ispod Standarda ukoliko je u brojku uključen i učiteljski fond. Također, i dalje je čak 9 knjižnica ispod propisanog Standarda od minimalno 2500 jedinica knjižne građe.⁶⁷ S obzirom na nedostatak podataka iz 1999. godine, detaljnija usporedba nije moguća, no primjetno je da je došlo do znatnog napretka.

Sličan napredak nije vidljiv u periodu od 2010. do 2015. godine. Veličina knjižnog fonda gotovo da nije povećana, iako je broj knjiga po učeniku veći (16,28)⁶⁸ zbog manjeg broja učenika, što je vjerojatno posljedica slabije stope prirodnog rasta u Republici Hrvatskoj u periodu od 2001. do 2008. godine, u odnosu na period od 1995. do 2002. godine.⁶⁹ ⁷⁰ Gotovo da je stagnirao i broj elektroničke i AV građe, a analizirani podaci ne daju naznake da će se situacija u skorije vrijeme krenuti poboljšavati s obzirom da se na nabavu građe ukupno troši manje nego prije 5 godina, točnije prosječno 5280,44 kn ukoliko se izoliraju osnovnoškolske knjižnice u Gunji i Račinovcima koje su obnavljale ukupan knjižni fond koji je izgubljen u poplavama 2014. godine⁷¹, čime se prosjek umjetno povećava. Ipak, valja istaknuti kako je znatno veći broj časopisa u odnosu na 2010. godinu, odnosno prosječno ima više od 200 časopisa više nego 2010. godine.⁷² Također, broj jedinica elektroničke i AV građe

⁶⁵ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.

⁶⁶ Zovko, Mira; Čelić-Tica, Veronika. Navedeno djelo, str. 33-40.

⁶⁷ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2010. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2015/07/ssk2010uvu-sr.pdf> (05.08.2016)

⁶⁸ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)

⁶⁹ Puljiz, Vlado. Pokazatelji o prirodnom kretanju stanovništva, strukturi kućanstava i obitelji u Hrvatskoj. // Revija socijalne politologije 9(2), (2002), str. 231-240.

⁷⁰ Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2011. Zagreb: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2012). URL: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/07-01-01_01_2012.htm (03.08.2016.)

⁷¹ Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Vukovarsko-srijemska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Vukovarsko-srijemska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)

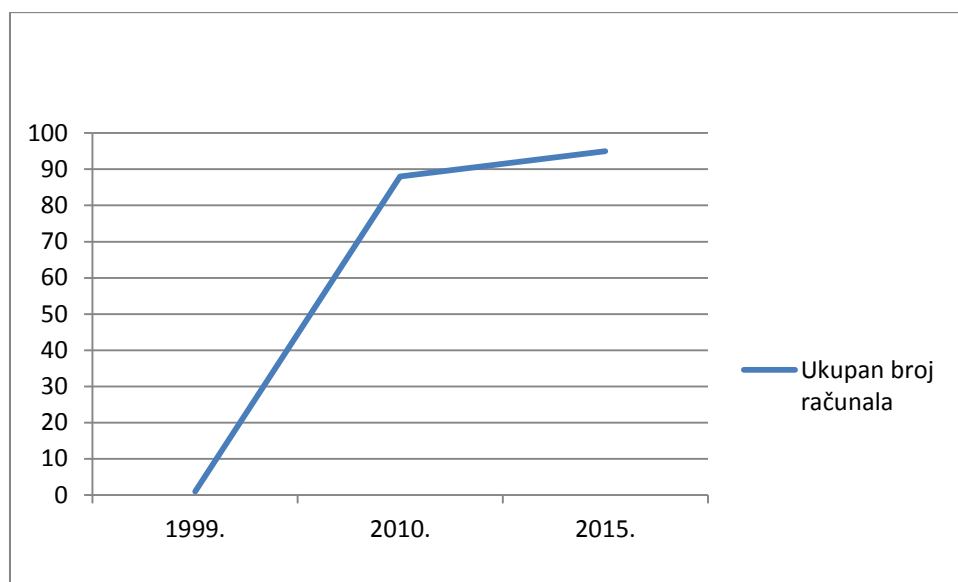
⁷² Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)

po učeniku trenutno zadovoljava Standard, što nije bilo slučaj 2010., iako i dalje nabava knjiga i elektroničke i AV građe nije na razini propisanoj Standardom, s obzirom da se trenutno nabavlja 0,43 knjige i jedinice elektroničke i AV građe po učeniku i nastavniku, a propisano je 0,5 knjiga i jedinica elektroničke i AV građe po učeniku i nastavniku.⁷³

2.2.3 Oprema

Tablica 4. Prikaz kvalitete opreme osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije 2010. (54 knjižnice) i 2015. (55 knjižnica) godine.⁷⁴

Godina	2010.	2015.
A - po Standardu i zadovoljavajuće	4	6
B - po Standardu ali nezadovoljavajuće	21	23
C - ispod Standarda, osnovna funkcionalnost	28	26
D - ispod Standarda i nefunkcionalno	1	0

Grafički prikaz 1. Ukupan broj računala u osnovnoškolskim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije

⁷³ Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)

⁷⁴ Podaci za 1999. godinu nisu dostupni

Kao što je već rečeno, loša opremljenost istaknuta je kao jedan od glavnih problema osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije 1999. godine. Knjižnice su bile siromašno opremljene, a namještaj je bio većinski star i neadekvatan. O lošoj opremljenosti dalje govori i podatak da je 1999. godine samo jedna knjižnica imala računalo.⁷⁵ Do 2010., u gotovo svim knjižnicama uspješno je ostvarena funkcionalnost opreme, iako je više od polovine knjižnica bilo na razini osnovne funkcionalnosti, a samo 4 knjižnice imale su opremu koja je u potpunosti po Standardu i zadovoljavajuća. Očekivani napredak ostvaren je i u računalnoj opremljenosti, vjerojatno zbog pojačanog rada matičnih službi na informatizaciji školskih knjižnica u tom periodu, što je vidljivo iz rezultata istraživanja autorica Zovko i Čelić-Tica iz 2009. godine.⁷⁶ Također, kroz tih 10 godina postepeno je rasla važnost posjedovanja računala i za edukaciju i za administraciju pa ne čudi da se većina knjižnica opremila barem jednim računalom, ali je pomalo porazno da velik broj knjižnica 2010. godine posjeduje samo jedno računalo, a čak 4 knjižnice i dalje ne posjeduju niti jedno računalo.⁷⁷

U razdoblju od 2010. do 2015. godine kvaliteta opreme, što podrazumijeva namještaj i tehničku opremu, ponešto je unaprijeđena, pa 2015. godine više nijedna knjižnica nema opremu ispod razine funkcionalnosti (razina D), a smanjio se i broj knjižnica s neadekvatnom opremom (razina C). Podatak koji najviše zabrinjava pri usporedbi stanja iz 2010. i 2015. godine je da se ukupan broj računala povećao za samo 7 u 5 godina, što je niti 2 računala godišnje na 55 knjižnica. Štoviše, broj računala u nekim knjižnicama čak se smanjio pa više nijedna knjižnica nema 5 računala kao što je bio slučaj u nekim knjižnicama 2010. godine, ali je pozitivan podatak kako danas samo knjižnica za djecu s teškoćama u razvoju nema računalo, iako i dalje gotovo polovina osnovnoškolskih knjižnica ima samo jedno računalo.⁷⁸ Autori Lasić-Lazić, Stančić i Banek Zorica smatraju kako nije dovoljno samo imati samo jedno računalo u knjižnici, jer onda pristup računalu nemaju učenici i nastavnici, već samo knjižničar, te je to nedovoljan korak prema osuvremenjivanju školske knjižnice. Više računala u knjižnici svakako predstavlja i veći odmak u poslovanju knjižnice, te se mijenja i uloga knjižničara, koji postaje informacijski stručnjak. Dakle, nedostatkom računala indirektno se otežava jedna od ključnih uloga školske knjižnice i odgojno-obrazovnog sustava u cjelini, a to

⁷⁵ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.

⁷⁶ Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Pokazatelji uspješnosti rada u školskim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 1(2012), str. 101-116.

⁷⁷ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2010. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2015/07/ssk2010uvu-sr.pdf> (05.08.2016)

⁷⁸ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)

je informacijsko opismenjavanje učenika.⁷⁹ Za proces informacijskog opismenjavanja, naročito u današnje vrijeme, nužna je suvremena tehnološka opremljenost te pristup različitim izvorima informacija, što je nemoguće postići ukoliko samo knjižničar ima pristup računalu. Stoga je za razvoj osnovnoškolskih knjižnica u ovoj Županiji nužna informatizacija.

2.2.4 Zaključno o osnovnoškolskim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije

Zaključak koji proizlazi iz usporedbe podataka iz 1999. i 2010. godine jest da su osnovnoškolske knjižnice Vukovarsko-srijemske županije uspjele ostvariti znatan napredak u tih 11 godina i približiti se Standardu u nekoliko sfera. Fondovi su se obogatili, krenula je informatizacija, knjižnice su se proširile, a osoblje je postalo stručnije. Bilo bi očekivano da će se trend napretka nastaviti, te da će analiza podataka iz 2015. godine pokazati nove pomake u većini pokazatelja. To ipak nije bio slučaj, a analiza podataka pokazuje da je oporavak koji se događao u periodu od 1999. do 2010. godine naglo usporio, te da se u posljednjih 5 godina nisu događale značajne promjene u djelovanju osnovnoškolskih knjižnica ove Županije. Ipak, s obzirom na to da većina knjižnica trenutno posluje prema propisanom Standardu po većini pokazatelja, ovi podaci koji pokazuju relativnu stagnaciju u nedavnim godinama ne govore previše o stanju u Županiji, stoga je za potpunu sliku potrebno usporediti recentne podatke iz Vukovarsko-srijemske županije i županije koja je slična po broju stanovnika i osnovnih škola, odnosno osnovnoškolskih knjižnica.

2.3 Usporedba stanja osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske i Istarske županije

Za usporedbu je odabrana Istarska županija, s obzirom da je najmanja razlika u broju osnovnoškolskih knjižnica^{80 81}, a podjednake su i po broju stanovnika i ostalim faktorima koji će biti navedeni i opisani u nastavku.

⁷⁹ Lasić-Lazić, Jadranka; Stančić, Hrvoje; Banek Zorica, Mihaela. Nova paradigma školske knjižnice.// Interdisciplinarnost i intermedijalnost u programima školskih knjižnica. Timski rad stručnih suradnika u školi. Teme 13. Proljetne škole školskih knjižničara, Novi Vinodolski 16.-19- svibnja 2001. Crikvenica. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske, Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 2002., str. 165-171.

⁸⁰ Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Istarska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Istarska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)

⁸¹ Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Vukovarsko-srijemska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Vukovarsko-srijemska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)

Tablica 5. Usporedba Vukovarsko-srijemske i Istarske županije prema geografskim, demografskim i administrativnim podacima.⁸²

	Vukovarsko-srijemska	Istarska
Površina	2.454 km ²	2.813 km ²
Broj stanovnika (2011.)	179.521	208.055
Gustoća stanovništva	73,15 stan./km ²	73,96 stan./km ²
Broj gradova (općina)	5 (26)	10 (31)
Broj osnovnih škola	55 ⁸³	49 ⁸⁴

Istarsko gospodarstvo temelji se na prerađivačkoj industriji, turizmu i trgovini, a Istra je i najposjećenija turistička regija u Republici Hrvatskoj. Ne smije se zanemariti ni industrija u koju spada pretežno brodogradnja, proizvodnja građevinskog materijala, duhanskih proizvoda, namještaja i slično. Proteklih godina postoje nastojanja da se revitalizira i poljoprivredni sektor, a posebice vinogradarstvo i maslinarstvo. Stopa nezaposlenosti u Istarskoj županiji u 2014. godini iznosila je 8,7%, što je nešto više od prosječne stope nezaposlenosti u ovoj Županiji posljednjih desetak godina koja iznosi 7%. Istarska županija priznata je za doprinose u poticanju poduzetništva putem sufinanciranja, osnivanja potpornih institucija, ali i edukacije. Za Istru se može reći da doživljava stalan razvoj, čemu pogoduje zemljopsini položaj i dobra prometna povezanost s Europom, kao i stabilnost regionalne politike i suradnja s inozemnim regijama.⁸⁵

Ove dvije županije zbog svojih geografskih položaja i obilježja, ali i povijesnih faktora razlikuju se po zastupljenosti pojedinih područja djelatnosti. Najveća razlika primjetna je u udjelu zaposlenih u području "poljoprivrede, šumarstva i ribarstva", a iznosi 10% u korist Vukovarsko-srijemske županije, dok je gotovo jednaka razlika u korist Istarske županije u

⁸² Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Županije, površina, stanovništvo, gradovi, općine i naselja, popis 2011. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H02_02/H02_02.html (03.08.2016.)

⁸³ Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Vukovarsko-srijemska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Vukovarsko-srijemska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)

⁸⁴ Diković, Liana. Školske knjižnice Istarske županije. Analiza stanja za 2015. god. Pula: Gradska knjižnica i čitaonica Pula, 2016.

⁸⁵ Istarska županija. Opći podaci. Gospodarstvo. URL: <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=454> (16.09.2016.)

području "djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane".^{86 87} No, ključna razlika ove dvije županije je što je Vukovarsko-srijemska županija pretrpjela najveće štete tijekom rata čime je uništen njen gospodarski potencijal, dok Istarska županija nije imala direktnih ratnih oštećenja, pa se ove dvije županije iako podjednake po veličini znatno razlikuju po ekonomsko-socijalnoj strukturi, odnosno Istarska županija je u povoljnijoj demografskoj poziciji zbog manjeg broja nezaposlenih i obrazovanijeg stanovništva.⁸⁸ Točnije, prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Istarskoj županiji manje je stanovnika starijih od 15 godina bez škole (0,72% naprema 3,5%), kao i sa završenom samo osnovnom školom (19,5% naprema 30,3%), dok je veći postotak stanovnika sa završenom srednjom školom (55,8% prema 49,7%) i visokim obrazovanjem (16,6% prema 9,45%).^{89 90} Istarska županija također prednjači i po broju informatički pismenog stanovništva starijeg od 10 godina za u prosjeku 7,5% kroz kategorije znanja obrade teksta, tabličnih izračuna, korištenja elektroničke pošte i korištenja Interneta.^{91 92} Mađarac uspoređujući ove dvije županije zaključuje kako je razvoj obrazovanja i pismenosti u Vukovarsko-srijemskoj županiji ključan za uspostavljanje podjednakog regionalnog razvoja⁹³, što je ujedno i potvrda naše teze da je za boljitak županije nužno ulaganje u školstvo i školske knjižnice. S obzirom na to da su osnovnoškolske knjižnice jedan od sastavnih dijelova obrazovnog sustava, usporedbom stanja osnovnoškolskih knjižnica može se dobiti djelomični uvid u razvoj obrazovanja u Vukovarsko-srijemskoj županiji u odnosu na razvijeniju Istarsku županiju.

⁸⁶ Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu, popis 2011. Vukovarsko-srijemska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_43/h01_01_43_zup16.html (06.08.2016.)

⁸⁷ Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu, popis 2011. Istarska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_43/h01_01_43_zup18.html (06.08.2016.)

⁸⁸ Mađarac, Sandra Mrvica. Navedeno djelo, str. 199-209.

⁸⁹ Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, popis 2011. Vukovarsko-srijemska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_32/h01_01_32_zup16.html (06.08.2016.)

⁹⁰ Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, popis 2011. Istarska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_32/h01_01_32_zup18.html (06.08.2016.)

⁹¹ Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu, popis 2011. Vukovarsko-srijemska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_34/h01_01_34_zup16.html (06.08.2016.)

⁹² Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu, popis 2011. Istarska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_34/h01_01_34_zup18.html (06.08.2016.)

⁹³ Mađarac, Sandra Mrvica. Navedeno djelo, str. 208

Tablica 6. Usporedba Vukovarsko-srijemske i Istarske županije prema ukupnom broju osnovnoškolskih knjižnica, te broju učenika i nastavnika 2015. godine.

Županija	Vukovarsko-srijemska	Istarska
Broj osnovnoškolskih knjižnica	55	46
Broj učenika	14424	14690
Broj nastavnika	1726	1799

Kao što je vidljivo iz podataka, broj osnovnoškolskih knjižnica veći je u Vukovarsko-srijemskoj županiji. U Istarskoj županiji 4 osnovne škole nemaju knjižnicu, a jedna osnovna škola ima dvije školske knjižnice.⁹⁴ Broj učenika i broj nastavnika podjednak je, no s obzirom na to da Istarska županija ima manje osnovnih škola, veći je broj i učenika i nastavnika po školi u odnosu na Vukovarsko-srijemsku županiju.

Tablica 7. Prikaz prosječnih i ukupnih vrijednosti veličine prostora, broja čitaoničkih mjesta i broja računala u Vukovarsko-srijemskoj i Istarskoj županiji 2015. godine.

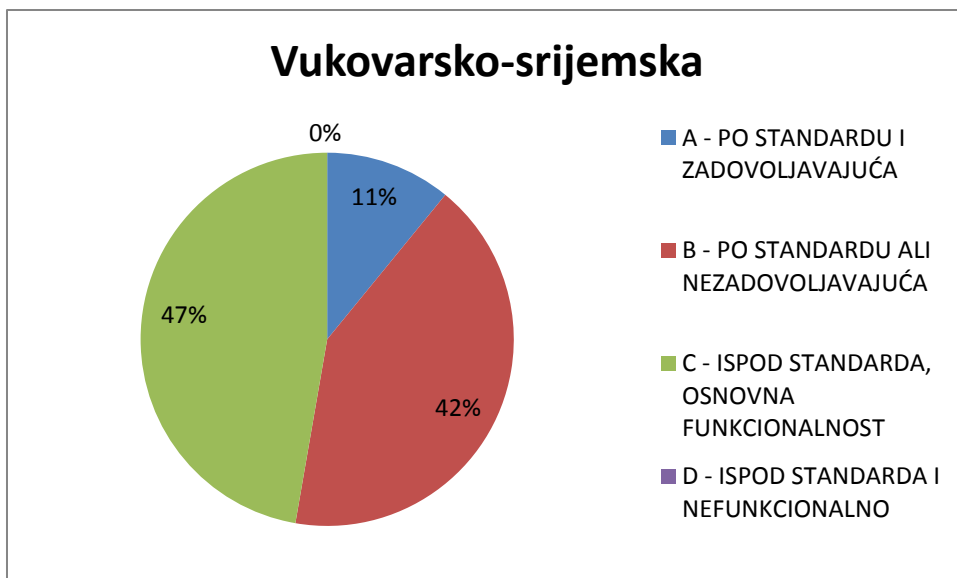
Županija	Vukovarsko-srijemska		Istarska	
	M	Uk	M	Uk
Prostor	50,99 m ²	2804,6 m ²	71,41m ²	3285 m ²
Broj čitaoničkih mjesta	12,29	676	18,02	829
Broj računala	1,73	95	2,33	107

Legenda:

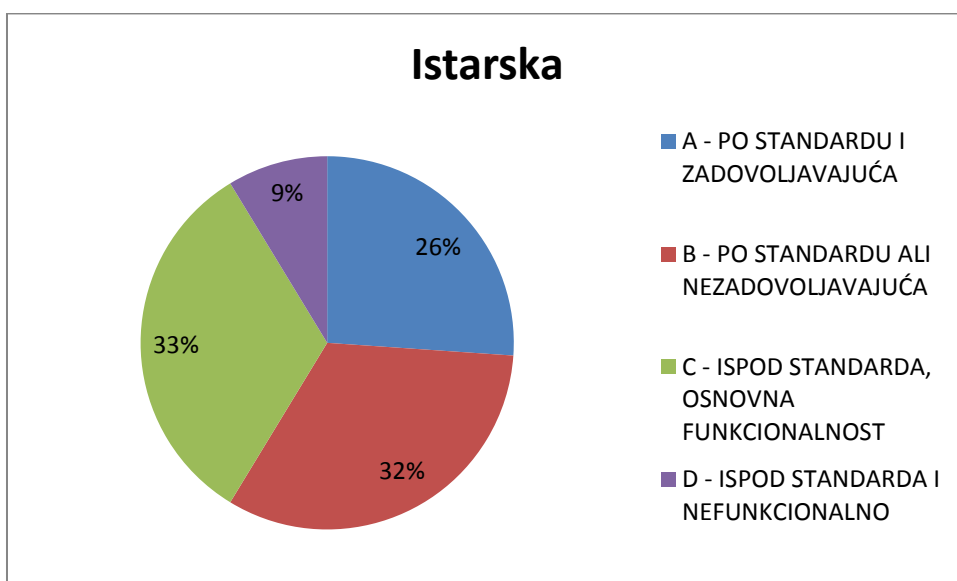
M – Aritmetička sredina

Uk – Ukupno

⁹⁴ Gradska knjižnica i čitaonica Pula. Županijska matična služba. / Upitnik za analizu stanja školskih knjižnica za 2015. godinu. Županija: Istarska. (Microsoft Excel tablica), 2016.

Grafički prikaz 2. Grafički prikaz kvalitete opreme osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije za 2015. godinu.

Grafički prikaz 3. Grafički prikaz kvalitete opreme osnovnoškolskih knjižnica Istarske županije za 2015. godinu.

Što se prostora i opreme tiče, pri usporedbi Vukovarsko-srijemske i Istarske županije vidljiva je jasna prednost Istarske županije. Prosječna veličina osnovnoškolskih knjižnica veća je za otprilike 20 m², što dijelom ne čudi ako se uzme u obzir da je u Istarskoj županiji manje škola, a podjednak broj učenika u odnosu na Vukovarsko-srijemsku županiju. Točnije, zbog većeg prosječnog broja učenika po školi, potrebnije je imati školske knjižnice s kapacitetima za smještaj većeg broja učenika. Ipak, unatoč ovom opravdanju, činjenica je kako Državni

pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja propisuje da od 2023. godine nijedna osnovnoškolska knjižnica ne smije biti manja od 60 m². Trenutno je 37% osnovnoškolskih knjižnica Istarske županije i čak 64% osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije manje od propisane veličine. Dakle, iako u Istarskoj županiji kako bi se postigao propisani cilj treba adaptirati još 18 osnovnoškolskih knjižnica, Županija je i dalje znatno bliže cilju od Vukovarsko-srijemske županije, te je po prostoru u znatnoj prednosti. Prostorna prednost vidljiva je i u većem prosječnom broju čitaoničkih mjesta, pa tako osnovnoškolske knjižnice u Istarskoj županiji u prosjeku imaju 18 čitaoničkih mjesta, a osnovnoškolske knjižnice u Vukovarsko-srijemskoj županiji otprilike 12 čitaoničkih mjesta. Osnovnoškolske knjižnice Istarske županije također su računalno opremljenije. Međutim, obje županije imaju velike nedostatke u računalnoj opremljenosti jer čak 20 osnovnoškolskih knjižnica Istarske i 27 knjižnica Vukovarsko-srijemske županije ima samo jedno računalo. Kad je riječ o kvaliteti ostale opreme, odnosno namještaja i tehničke opreme, situacija je nešto kompleksnija u usporedbi s ostalim podacima. Naime, iako u Vukovarsko-srijemskoj županiji nema nijedna osnovnoškolska knjižnica s nefunkcionalnom opremom, dok ih je u Istarskoj županiji dvije, u Istarskoj županiji je ipak znatno veći postotak u potpunosti zadovoljavajućih knjižnica (razina A), te znatno manji postotak knjižnica s osnovnom funkcionalnošću (razina C).

Tablica 8. Prikaz strukture stručne spreme djelatnika osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske i Istarske županije 2015. godine.

Županija	Vukovarsko-srijemska	Istarska
Razina stručne spreme		
A – Diplomirani knjižničar	54	34
B - Knjižničar	0	1
C - Profesor	0	9
D - Ostalo	1	1

Jedino područje u kojem Vukovarsko-srijemska županija znatno prednjači pred Istarskom je stupanj obrazovanja, odnosno stručne spreme djelatnika. Točnije, u Vukovarsko-srijemskoj županiji samo jedan djelatnik nije diplomirani knjižničar, dok ih u Istarskoj županiji čak 11 nema najvišu moguću razinu stručne spreme. Ipak, valja napomenuti kako od 9 djelatnika koji imaju stručnu spremu razine C (Profesor), 7 trenutno pohađa studij

knjižničarstva, pa je izgledno da će Istarska županija po ovom kriteriju dostići Vukovarsko-srijemsku županiju relativno uskoro.

Što se radnog vremena tiče, situacija je podjednaka u obje županije. Najviše osnovnoškolskih knjižnica radi puno radno vrijeme, oko 40% na pola radnog vremena, a samo jedna knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji i dvije knjižnice u Istarskoj županiji manje od pola radnog vremena. Iako je situacija podjednaka, osnovnoškolske knjižnice Istarske županije usklađenije su sa odredbama iz Standarda, jer od knjižnica koje posluju na pola radnog vremena samo 3 knjižnice (16,6 %) imaju više od 13 razrednih odjela, dok ih je u Vukovarsko-srijemskoj županiji čak 7 (29%).⁹⁵ ⁹⁶ Prema Standardu kako je već ranije navedeno, osnovnoškolske knjižnice u školama s više od 13 razrednih odjeljenja moraju raditi puno radno vrijeme.⁹⁷

Tablica 9. Prosječne i ukupne količine knjiga, časopisa i elektroničke i AV građe, kao i količina nabavljenih knjiga, časopisa i elektroničke i AV građe te vrijednosti nabave u osnovnoškolskim knjižnicama Vukovarsko-srijemske i Istarske županije 2015. godine.

	Županija		Istarska	
	M	Uk	M	Uk
Količina knjiga	4269,33	234813	7161,87	329446
Količina časopisa	570,25	31364	79	3555
Količina elektroničke i AV građe	158,6	8723	230,07	10583
Količina nabavljenih knjiga	122,24	6723	137,52	6326
Količina nabavljenih časopisa	26,76	1472	7,5	345
Količina nabavljene elektroničke i AV građe	3,75	206	6,09	280
Vrijednost nabave	8343,79 kn	458908,5 kn	9320,48 kn	428742,13 kn

Legenda:

M – Aritmetička sredina

Uk – Ukupno

⁹⁵ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)

⁹⁶ Gradska knjižnica i čitaonica Pula. Županijska matična služba. / Upitnik za analizu stanja školskih knjižnica za 2015. godinu. Županija: Istarska. (Microsoft Excel tablica), 2016.

⁹⁷ Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)

Uspoređujući količinu građe u osnovnoškolskim knjižnicama Vukovarsko-srijemske i Istarske županije, Istarska županija zaostaje isključivo po broju časopisa. Prema svim ostalim pokazateljima, osnovnoškolske knjižnice Istarske županije imaju znatno bogatije fondove od knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Najveća razlika očituje se u broju knjiga, pa je i broj knjiga po učeniku znatno veći te iznosi 22 u Istarskoj županiji, a 16 u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Također, u Istarskoj županiji više novca se troši na nabavu^{98 99}, unatoč tome što je navedena vrijednost za Vukovarsko-srijemsku županiju umjetno uvećana zbog velikih troškova osnovnoškolskih knjižnica u Gunji i Račinovcima koje su obnavljale cjelokupan fond koji je uništen u poplavama 2014. godine.¹⁰⁰

2.3.1 Zaključno o osnovnoškolskim knjižnicama Vukovarsko-srijemske i Istarske županije

Analiza podataka pokazala je kako je prema većini pokazatelja Istarska županija razvijenija od Vukovarsko-srijemske županije. Osnovnoškolske knjižnice Istarske županije imaju bogatije fondove koji se više obnavljaju i nadograđuju, prostorno su veće s više čitaoničkih mjesta te su bolje opremljene, što uključuje i računalnu opremu. Jedine jasne prednosti Vukovarsko-srijemske županije su broj časopisa i veća educiranost djelatnika, iako je Istarska županija trenutno na dobrom putu da se izjednači s Vukovarsko-srijemskom županijom prema stupnju stručne spreme djelatnika.

Ovi podaci pokazuju kako bolja ekonomska situacija Istarske županije pogoduje poslovanju osnovnoškolskih knjižnica. Unatoč znatnom oporavku Vukovarsko-srijemske županije u odnosu na 1999. godinu, trenutno stanje u Županiji nije na razini Istarske županije, čije knjižnice koristi podjednak broj učenika i nastavnika. Dakle, ukoliko je cilj postići ravnomjeran regionalni razvoj prema svim značajkama, nužno je pojačati ulaganja u osnovnoškolske knjižnice Vukovarsko-srijemske županije, a osobito zbog toga što je upravo ulaganje u obrazovni sustav ključ za postizanje regionalne ravnopravnosti u ostalim segmentima.¹⁰¹ Nedostatak računala problem je koji je prisutan u obje županije, što je zabrinjavajuće jer je računalna opremljenost ključna za informatičko i informacijsko

⁹⁸ Gradska knjižnica i čitaonica Pula. Županijska matična služba. / Upitnik za analizu stanja školskih knjižnica za 2015. godinu. Županija: Istarska. (Microsoft Excel tablica), 2016.

⁹⁹ Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)

¹⁰⁰ Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Vukovarsko-srijemska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Vukovarsko-srijemska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)

¹⁰¹ Mađarac, Sandra Mrvica. Navedeno djelo, str. 208

opismenjavanje stanovništva. S obzirom na već spomenuti podatak da približno pola stanovnika obje županije nije informatički pismeno prema 4 pokazatelja informatičke pismenosti^{102 103}, prijeko je potrebno provoditi informatičko i informacijsko opismenjavanje. Korak u pravom smjeru svakako bi bio smanjenje broja osnovnoškolskih knjižnica sa samo jednim računalom jer suvremena knjižnica ne može adekvatno ispunjavati svoju ulogu ako samo knjižničar ima pristup računalu. Idealno bi bilo postići razinu koja je predviđena prijedlogom novog Standarda za školske knjižnice u kojem stoji kako bi škole do 400 učenika trebale imati minimalno 5 računala, a veće škole i više računala.¹⁰⁴

Zaključak

Ovaj rad imao je za cilj prikazati stanje osnovnoškolskih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije. Kako bi se postigao taj cilj, podaci iz 2015. godine analizirani su u odnosu na prethodna stanja, odnosno podatke iz 1999. i 2010. godine, a osnovnoškolske knjižnice Vukovarsko-srijemske županije uspoređene su i s osnovnoškolskim knjižnicama Istarske županije jer je Istarska županija komparabilna po broju škola i učenika, no u ekonomski povoljnijem položaju od Vukovarsko-srijemske županije. Analizirani su brojni kvantitativni pokazatelji koji prikazuju kvalitetu opreme, računalnu opremljenost, veličinu i obnavljanje knjižnog i neknjižnog fonda, veličinu knjižnica i čitaonica, radno vrijeme i kvalificiranost djelatnika. U ovom radu pružen je detaljan prikaz razvoja stanja osnovnoškolskih knjižnica u 21. stoljeću. Unatoč znatno manjoj detaljnosti podataka iz 1999. godine, analizom se uspjelo utvrditi kako je ostvaren znatan porast u uspješnosti rada školskih knjižnica u periodu od 1999. do 2010. godine. Došlo je do znatnog obogaćivanja fonda i opreme, te znatnog proširenja prostora školskih knjižnica i povećanja stručnosti djelatnika, a stabiliziralo se i radno vrijeme knjižnica. Na temelju analize ovih podataka, očekivalo se da će se pozitivni trend nastaviti te da će biti daljnjih značajnih napredaka u periodu od 2010. do 2015. godine. Analiza je pokazala kako to nije slučaj te kako se osnovnoškolske knjižnice u Vukovarsko-srijemskoj županiji ne razvijaju brzinom kojom bi trebale, naročito što se tiče prostornih

¹⁰² Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu, popis 2011. Istarska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_34/h01_01_34_zup18.html (06.08.2016.)

¹⁰³ Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu, popis 2011. Vukovarsko-srijemska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_34/h01_01_34_zup16.html (06.08.2016.)

¹⁰⁴ Nacionalna i Sveučilišna Knjižnica u Zagrebu. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Prijedlog novog Standarda za školske knjižnice. URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (03.09.2016.)

problema i računalne opremljenosti. Uz to, stagnirala je i veličina knjižnog fonda, koji se ne obnavlja u prikladnoj mjeri. Valja napomenuti kako je ipak došlo do poboljšanja u stručnosti osoblja i do pomaka u opremljenosti knjižnica. Ipak, problematično stanje i spor razvoj primjetni su kad se uspoređi suvremeno stanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji sa stanjem u Istarskoj županije iz iste godine. Osnovnoškolske knjižnice Istarske županije razvijenije su po veličini knjižnog i neknjižnog fonda, više ulažu u obnavljanje fonda, imaju više potpuno opremljenih knjižnica, knjižnice su prostorno veće, imaju više čitaoničkih mjesta i više računala. Također, s obzirom na to da je većina neadekvatno kvalificiranog osoblja u knjižnicama Istarske županije trenutno na studiju knjižničarstva, izgledno je da će Istarska županija sustići Vukovarsko-srijemsku po jedinom pokazatelju u kojem je Vukovarsko-srijemska županija u jasnoj prednosti, a to je kvalificiranost osoblja. Ovaj rad pokazao je da je stanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji unatoč prividnim poboljšanjima ipak daleko od idealnog kad se uspoređi s relativno sličnim županijama. Vidljivo je dakle da ekonomska situacija u županijama ima utjecaj na poslovanje i razvoj školskih knjižnica. Upravo na primjeru Vukovarsko-srijemske županije vidi se negativan utjecaj nedostatka vrednovanja rada osnovnoškolskih knjižnica, što u konačnici može dovesti do potpune stagnacije razvoja osnovnoškolskih knjižnica te posljedično do neusklađenosti knjižnica sa Standardom i s osnovnoškolskim knjižnicama u ostalim, a posebice ekonomski superiornim županijama. Ako prihvatimo pretpostavku da je ulaganje u obrazovanje nužno za ravnomjeran regionalni razvoj kao i za gospodarski oporavak, nameće se zaključak kako je nužno povećati ulaganja u osnovne škole, a pritom i u osnovnoškolske knjižnice Vukovarsko-srijemske županije tako da se stanje podigne na zadovoljavajuće razine, te da se konačno postigne usklađenost svih ili barem gotovo svih osnovnoškolskih knjižnica sa Standardom i ostalim navedenim smjernicama za rad školskih knjižnica.

Literatura

1. Afrić, V. Upravljanje sadržajem učenja i znanja. // Odabrana poglavlja iz organizacije znanja / urednica Jadranka Lasić-Lazić. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 2004. Str. 63-64.
2. Association for Teacher-Librarianship in Canada. Students' bill of information rights (1995) URL: http://www.ebsi.umontreal.ca/formanet/charte_droits_etudiants.html (01.09.2016.)
3. Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Pokazatelji uspješnosti rada u školskim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 1(2012), str. 101-116.
4. Čelić-Tica, Veronika; Zovko, Mira. Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.
5. Diković, Liana. Školske knjižnice Istarske županije. Analiza stanja za 2015. god. Pula: Gradska knjižnica i čitaonica Pula, 2016.
6. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Županije, površina, stanovništvo, gradovi, općine i naselja, popis 2011. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H02_02/H02_02.html (03.08.2016.)
7. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2011. Zagreb: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2012). URL: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/07-01-01_01_2012.htm (03.08.2016.)
8. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu, popis 2011. Vukovarsko-srijemska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_34/h01_01_34_zup16.html (06.08.2016.)
9. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti, starosti i spolu, popis 2011. Istarska županija. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_34/h01_01_34_zup18.html (06.08.2016.)

10. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, popis 2011. Istarska županija. URL:
http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_32/h01_01_32_zup18.html (06.08.2016.)
11. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, popis 2011. Vukovarsko-srijemska županija. URL:
http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_32/h01_01_32_zup16.html (06.08.2016.)
12. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu, popis 2011. Istarska županija. URL:
http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_43/h01_01_43_zup18.html (06.08.2016.)
13. Državni zavod za statistiku. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu, popis 2011. Vukovarsko-srijemska županija. URL:
http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_43/h01_01_43_zup16.html (06.08.2016.)
14. Gradska knjižnica i čitaonica Pula. Županijska matična služba. / Upitnik za analizu stanja školskih knjižnica za 2015. godinu. Županija: Istarska. (Microsoft Excel tablica), 2016.
15. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2010. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2015/07/ssk2010uvu-sr.pdf> (05.08.2016)
16. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. Školske knjižnice. Školske knjižnice VSŽ 2015. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/skolskeVSZ2015.pdf> (07.07.2016)
17. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. Odjeli. Matična služba. školske knjižnice. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/odjeli/maticna-sluzba/skolske-knjiznice/> (30.05.2016.)

18. Hrvatski sabor. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/339618.html> (02.09.2016.)
19. Informacija o stanju gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije. / Vukovarsko-srijemska županija: Upravni odjel za gospodarstvo. Vukovar, 2015.
20. Istarska županija. Opći podaci. Gospodarstvo. URL: <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=454> (16.09.2016.)
21. Kapitzke, Cushla. Information literacy: The changing library. / Journal of Adolescent & Adult Literacy 44(5), (2001), str. 59-64.
22. Kermek – Sredanović, Mira. Čitateljski interesi i osobitosti recepcije mladog čitatelja. // Razvijanje čitateljskih interesa i navika putem školske knjižnice : zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1993. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa, Zavod za školstvo Republike Hrvatske – Referada Rijeka, Prva Sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 1994., str. 17-24.
23. Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Altagama, 2004.
24. Kovačević, Dinka; Lovrinčević, Jasmina. Mjerila kvalitete rada u hrvatskom školskom knjižničarstvu. Osijek: Odjel za kulturologiju u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2014.
25. Križ, Jadranka. Strukturiranje programskih odrednica neposrednog rada s učenicima u školskoj knjižnici. str. // Komunikacija i interakcija u radu s malom grupom u školskoj knjižnici. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica, 1994. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske – Referada Rijeka, Prva Sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 1995., str. 31-37.
26. Lasić-Lazić, Jadranka; Stančić, Hrvoje; Banek Zorica, Mihaela. Nova paradigma školske knjižnice.// Interdisciplinarnost i intermedijalnost u programima školskih knjižnica. Timski rad stručnih suradnika u školi. Teme 13. Proljetne škole školskih knjižničara, Novi Vinodolski 16.-19- svibnja 2001. Crikvenica. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske, Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 2002., str. 165-171.
27. Lovrinčević, Jasmina. Prostor – činitelj komunikacije. // Komunikacija i interakcija u radu s malom grupom u školskoj knjižnici. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica, 1994. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske – Referada Rijeka, Prva Sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 1995., str.15-21.

28. Mađarac, Sandra Mrvica. Komparacija ekonomsko-socijalne strukture stanovništva u Vukovarsko-srijemskoj i Istarskoj županiji. // Ekonomski vjesnik : Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues 22, 1(2009), str. 199-209.
29. Ministarstvo prosvjete i športa. Standard za školske knjižnice. Zagreb, 2000. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (08.07.2016.)
30. Mudri, Marija. Radost čitanja. // Komunikacija i interakcija u radu s malom grupom u školskoj knjižnici. Proljetna škola školskih knjižničara, Crikvenica, 1994. Rijeka, 1995., str. 143-153.
31. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Hrvatska. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Hrvatska-1.pdf> (03.07.2016.)
32. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Istarska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Istarska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)
33. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Izvješće o stručnom radu županijskih matičnih službi u području rada sa školskim knjižnicama za 2015. god. Vukovarsko-srijemska županija. URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Vukovarsko-srijemska-%C5%BEupanija.pdf> (01.08.2016.)
34. Nacionalna i Sveučilišna Knjižnica u Zagrebu. Matična djelatnost. Školske knjižnice. Prijedlog novog Standarda za školske knjižnice. URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (04.09.2016.)
35. Nacionalna i Sveučilišna Knjižnica u Zagrebu. Matična djelatnost. Školske knjižnice. UNESCO-ov manifest za školske knjižnice. <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Unesco-ov-manifest-%C5%A0K.pdf> (16.09.2016.)
36. Puljiz, Vlado. Pokazatelji o prirodnom kretanju stanovništva, strukturi kućanstava i obitelji u Hrvatskoj. // Revija socijalne politologije 9(2), (2002), str. 231-240.

37. Regionalna mreža lokalnih obrazovnih ustanova: metode analize obrazovnih potreba za gospodarski razvoj: Vukovarsko-srijemska županija / Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, 2011.
38. Saetre, Tove Pemmer; Willars, Glenys. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
39. Tihomirović, Evica; Bilić, Zdenka; Vasić, Snježana. Rasterećenje učenika osnovne škole planskim djelovanjem školske knjižnice. // Mjesto školske knjižnice u programima djelovanja ministarstva prosvjete i športa. Modeli učenja i poučavanja u školskoj knjižnici. Informatizacija knjižničnog poslovanja. XV. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske. Novi Vinodolski: Zavod za školstvo Republike Hrvatske, Novi Vinodolski 2003. Rijeka: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2004., str. 192-202.
40. United Nations Human Rights. Office of the high commissioner. Universal Declaration of Human Rights. Croatian. URL:
http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/src2.pdf
(01.09.2016.)
41. Zovko, Mira; Čelić-Tica, Veronika. Putokazi za izradu smjernica za rad školskih knjižnica, analiza stanja školskih knjižnica 2010/2011. // Smjernice za rad školskih knjižničara. XXIV. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske. Zbornik Radova. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje (2012), str. 33-40.

The working specifics of primary school libraries in Vukovarsko-srijemska županija: analysis of working conditions and comparison with Istarska županija

Abstract

The goal of this research was to examine the state of primary school libraries in Vukovarsko-srijemska županija. School libraries are a key part of the education system and of every school institution and as such probably represent the first time students encounter libraries and the reading culture. The work of libraries is evaluated through a number of objective indicators which measure the equipment of the library, the expertise of the staff and similar data. The method used in this research is documentation analysis and comparison with results of previous research. In the research from 1999. it was established that the condition of primary school libraries in Vukovarsko-srijemska županija, especially the financial condition, was extremely bad, which was probably due to war damages in this area. The condition was significantly recovered by 2010. Holdings were enriched, libraries were expanded and better equipped and the staff became better educated. There weren't any significant changes from 2010. to 2015. and the rehabilitation of libraries slowed down. The analysis showed that many indicators stagnated, but one positive change was the increase in expertise of library staff. Furthermore, this research shows that the condition of primary school libraries in Vukovarsko-srijemska županija is still under the required level, because Istarska županija which is similar in size and number of habitants and students has more developed primary school libraries according to several indicators. This research shows unequal regional development using primary school libraries as an indicator, and points at the need for investments in the educational system in Vukovarsko-srijemska županija.

Key words: Istarska županija, primary school libraries, school libraries, Vukovarsko-srijemska županija